

Konzultácia o príležitostiach a výzvach pre európske kiná v digitálnej ére

(SK preklad)

1. Úvod

Kiná čelili mnohým výzvam, zanechávajúc nemý film, prijímajúc Technicolor, nevzdávajúc sa po slabom začiatku v súvislosti s príchodom čoraz väčšmi rozšírenou a konkurencieschopnou televíziou, videom a DVD. Tzv. „digitálna revolúcia“ je ďalšou z takýchto výziev.

Prvý bol digitalizovaný v 70. rokoch zvuk, neskôr sa stal digitálnym celý reťazec post-produkcie a teraz už i samotná produkcia čím ďalej viac používa digitálne technológie. Objavujú sa taktiež nové digitálne distribučné platformy (VOD, IPTV, mobilné telefóny...), ale distribúcia v kinách sa v Európe len teraz začína pohybovať smerom k digitalizácii.

Digitálne kino ponúka príležitosti, pretože znižuje náklady na distribúciu (a tak i prekážky pre cirkuláciu filmov) a uľahčuje flexibilitu a rozmanitosť programovania, a tak umožňuje obeh viac európskych filmov. Digitalizácia obsahov a digitalizácia kín by mali ísť ruka v ruke, aby sa dosiahol tento cieľ. V Európe bol však rozvoj digitalizácie kín pomalší, ako sa predpokladalo, a to kvôli technickým (štandardy) aj ekonomickým (obchodný model) problémom.

Európsky trh je charakteristický fragmentovanosťou, rozdielnymi jazykovými oblasťami a širokou škálou aktérov. Trh distribúcie v kinách je silne koncentrovaný: 10 najväčších distribútorov malo v roku 2005 trhový podiel medzi 82% (Francúzsko) a 97% (Veľká Británia / Írsko). Čo sa týka kín, tak sotva 10% Európskych kín sú multiplexy. Navyše, 31% európskych kín je jedno sálových; v nových členských štátoch je priemer okolo 60%, no v niektorých z nich dokonca 80%.

Revolúcia digitálnej distribúcie v kinách preto vyzdvihuje dve hlavné otázky:

- investície (vysoké) do digitálneho vybavenia musia byť znášané vlastníckmi kín, ale úspory budú predovšetkým na strane distribútorov;
- digitálne vybavenie predstavuje náklady, ktoré môžu byť znesiteľné pre siete kín a multiplexy, ale sú často mimo možností pre niektoré menšie nezávislé kiná (často sú to práve „arthouse“).

Aby sa vyriešil tento paradox, podporuje americký filmový priemysel tzv. Virtual Print Fee (VPF) model. Tento obchodný model je založený na zahrnutí tretej strany (investorov/integrátorov), aby sa vyriešil problém zdieľania nákladov a výhod. Tieto subjekty vyzbierajú (časť) z úspor distribútorov vo forme VPF, aby prispeli na digitálne vybavenie zúčastňujúcich sa kín.

Keďže tento model je založený na obrate z premiérových filmov, je veľmi dobre prispôsobený multiplexom, ale nie oveľa väčšmi rozmanitejšiemu rozsahu menších alebo jedno sálových kín, ktoré do svojej ponuky zaraďujú nezávislé alebo "ne-hollywdske" filmy. Čo sa týka distribúcie, len americké „majors“ spoločnosti dodnes podpísali dlhodobé VPF dohody. Otázkou zostáva, prečo existujúci integrátori a európski distribútori doteraz neboli schopní podpísať takéto dohody.

Toto môže viesť k duálnemu trhu kín/distribúcie, v ktorom len multiplexy a vysoko hodnotné komerčné filmy budú ťažiť z revolúcie digitálneho kina. Kultúrna rozmanitosť a obnova talentu avšak závisí na unikátnej sieti európskych kín.

2. Otázky verejnej politiky: národnej a európskej

Audiovizuálne diela a kinematografia hrajú významnú úlohu predovšetkým vo formovaní európskych identít. Aby sa zabezpečilo, že národné/regionálne kultúry budú vyjadrované v audiovizuálnych dielach, zameriavajú sa podporné mechanizmy na fázy tvorby a produkcie. Členské štáty sa zaujímajú o digitálnu transformáciu, pretože ich národné produkcie budú čoskoro potrebovať viac „digitálnych mastrov“ a digitálnych kín na to, aby boli schopné dosiahnuť ich potenciálne divácke publikum.

Konzekvencie digitálnej revolúcie preto predstavujú dôležitú výzvu pre verejnú politiku, predovšetkým vzhľadom na

- konkurencieschopnosť a obeh európskych diel;
- pluralizmus a lingvistickú aj kultúrnu rozmanitosť.

Musí byť udržané široké spektrum operátorov (distribútori a prevádzkovateľov kín), aby sa zistila široká cirkulácia európskych diel a rozmanitosť európskej kinematografie dostupnej divákovi. Viacerým operátorom však hrozí, že zostanú bokom z dôvodu vstupnej bariéry, ktorou sú vysoké náklady na digitálne vybavenie. Prístup k digitálnemu vybaveniu a k „digitálnym mastrom“ sa čoskoro stane zásadnou podmienkou na to, aby operátori boli schopní zostať konkurencieschopní vo veľmi rýchlo sa rozvíjajúcom trhu.

Členské štáty sú znepokojené viacerými problémami:

- **Na lokálnej/regionálnej úrovni:** kiná hrajú významnú spoločenskú a kultúrnu úlohu v samosprávach a vidieckych oblastiach; modernizácia a digitalizácia kín by mohli byť podporené lokálnymi orgánmi a regionálnymi fondmi. Európske štrukturálne fondy by taktiež mohli byť mobilizované k tomu, aby prispeli k digitálnemu vybaveniu kín a na vzdelávacie aktivity v oblasti digitálnych technológií.
- **Na národnej úrovni:** prístup k financovaniu je vážne obmedzený z dôvodu súčasnej situácie v bankovom sektore a VPF dohody taktiež nie sú dostupné pre všetky kiná; časť krajín participujúcich na programe MEDIA rozvíja ich vlastné ekonomické modely, ktoré všetky zahŕňajú značné verejné príspevky. Buď sú zamerané na podporu všetkých kín (Nórsko, Francúzsko, Nemecko...), alebo iba na miestne kiná, ktoré premietajú nezávislé alebo národné/európske obsahy (Veľká Británia, Poľsko...).

Je potrebné na túto problematiku nazerať v kontexte pravidiel konkurencieschopnosti Európskej únie (štátna pomoc a protimonopolné opatrenia).

Štátna pomoc

Schémy verejnej podpory členských štátov sú predmetom kontroly štátnej pomoci. Prvým krokom je rozhodnúť o tom, či opatrenie predstavuje štátnu pomoc v zmysle článku 87 Zmluvy.

Komisia prijala názor, že malé množstvá pomoci (tzv. de minimis pomoc) nemajú potenciálny dopad na konkurencieschopnosť a obchod medzi členskými štátmi. De minimis pravidlo určuje hraničnú sumu, po ktorú môže byť povedané, že sa na ňu nevzťahuje článok 87(1) Zmluvy, a preto poskytnutie takejto pomoci nemusí byť dopredu notifikované Európskej komisii.

Aby pomoc mohla spadať pod de minimis pravidlo, musí splniť nasledovné kritériá:

- o Strop pre pomoc zahrnutú pod pravidlo „de minimis“ je vo všeobecnosti 200 tisíc Eur počas akéhokoľvek obdobia troch fiškálnych rokov. Vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu považovala Európska komisia za potrebné¹, aby dočasne² zvýšila de minimis strop na 500 tisíc Eur (finančný grant) na projekt.
- o Strop platí pre celkovo všetku verejnú pomoc považovanú za de minimis pomoc. Neovplyvní možnosť prijímateľa získať iný druh štátnej pomoci zo schém schválených Európskou komisiou.
- o Regulácia platí len pre „transparentné“ formy pomoci, čo znamená pomoc, pri ktorej je možné určiť vopred zodpovedajúcu súhrnnú výšku dotácie (gross grant equivalent).

Existuje viacero prípadov, pri ktorých by mohla byť štátna pomoc uznaná za akceptovateľnú (tzv. výnimky). Na základe článkov 38 a 39 Všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách³, môžu byť všeobecné tréningové opatrenia podporené až do výšky 80%. Takýto druh podpory, neprekračujúci 2 milióny Eur na projekt, je vyňatý z povinnosti individuálnej notifikácie.

Čo sa týka digitalizácie kín, najrelevantnejšími klauzulami pre výnimku sú články 87(3)(c) a 87(3)(d) zmluvy, ktoré už Európska komisia použila na schválenie štátnej pomoci pre kiná

¹ Oznámenie Európskej komisie – Dočasný rámec opatrení štátnej pomoci na podporu prístupu k financovaniu v súčasnej finančnej a ekonomickej kríze, (konsolidovaná verzia prijatá 17. decembra 2008, a doplnená 25. februára 2009) OJ C 83 z 07.04.2009, s. 1-15: [http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC0407\(01\):EN:NOT](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52009XC0407(01):EN:NOT)

² Počas obdobia od 1. januára 2008 do 31. decembra 2010

³ Nariadenie Európskej komisie (EC) číslo 800/2008 z 6. augusta 2008 vyhlasujúce niektoré kategórie pomoci za kompatibilné so spoločným trhom pri aplikácii článkov 87 a 88 zmluvy (Všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách) OJ L 214, 9.8.2008, s. 3–47

premietajúce vysoký podiel umeleckých/kultúrnych filmov⁴ a pre kiná v malých a stredne veľkých lokalitách.⁵

Avšak čo sa týka podpory pre multiplexy a siete kín, Európska komisia ešte neurčila svoju politiku. Aby zhodnotila kompatibilitu takejto pomoci s Zmluvou o ES, musí zvážiť jej potrebnosť, proporcionalitu a adekvátnosť.

Protimonopolné opatrenia

Čo sa týka možných protimonopolných otázok, snaží sa Európska komisia monitorovať prechod od analógového k digitálnemu kinu, aby zabezpečila, že cesta, akou sa tento prechod uskutoční, bude v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže Európskeho spoločenstva, predovšetkým s pravidlami týkajúcimi sa zákazu reštriktívnych dohôd, ktorý je obsiahnutý v článku 81 zmluvy o ES.

3. Prvé závery

Verejný zásah je nevyhnutný na vytvorenie priaznivého prostredia pre premietanie európskych diel. Európska komisia si je vedomá toho, že niektoré typy kín sú ohrozené zatvorením z dôvodu nákladov na digitálny prechod, a preto **uznáva právo členských štátov na poskytovanie podpory pre digitalizáciu ich kín, v rámci existujúcich pravidiel štátnej pomoci.**

Program MEDIA sa od roku 1991 priebežne prispôboval na európskej úrovni, aby podporoval európsky audiovizuálny priemysel. Naposledy boli do programu MEDIA zahrnuté aj nové technológie, od školení až k premietaniu. Jedným z druhov školení podporených z programu MEDIA sú tie, ktoré sú špecializované na digitálne technológie, či už v produkcii, distribúcii alebo v prevádzkovaní kín⁶. Boli taktiež spustené viaceré pilotné projekty, náklady pre digitalizáciu v distribúcii európskych filmov boli už roky oprávnené a špecifická podporná schéma pre digitálne premietania európskych filmov bola vytvorená spolu s Europa Cinemas.

Myšlienkou je teraz navrhnutie podpornej schémy pre digitalizáciu kín premietajúcich značný podiel európskych (nenárodných) filmov. Zvláštna pozornosť bude venovaná situácii v nových členských štátoch.

ZDROJ: Consultation on opportunities and challenges for European cinema in the digital era(2009),dostupné na:

⁴ Štátna pomoc N 477/04 –Veľká Británia, iniciatívy v oblasti distribúcie a prevádzkovania kín UK Film Councilu – Sieť digitálnych kín

⁵ Štátna pomoc NN 70/2006 – Štátna pomoc kinematografii vo Fínsku

⁶ Pozri „Kde byť školený v Európe“ (Edícia z roku 2009, predovšetkým strany 68-80):

http://ec.europa.eu/information_society/media/training/guide/docs/WheretobettrainedinEurope2009.pdf

http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/consultations/docs/intro_consultation_digi_cinema_en.pdf

Ďalšie informácie na:

http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/consultations/index_en.htm